

การเสริมสร้างค่านิยมสุจริตของสถาบันครอบครัวตามหลักพระพุทธศาสนา*
ENHANCING HONESTY VALUES OF FAMILY INSTITUTION
ACCORDING TO PRINCIPLES OF BUDDHISM

พระพรหมเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโม)
Phrabrahmavethi (Suthep Phussadhammo)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkomrajavidyalaya University
E-mail: Yimrungsup222@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เพื่อศึกษาการเสริมสร้างค่านิยมสุจริตของสถาบันครอบครัวตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี พบว่า รูปแบบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ได้แก่ รูปแบบของเครือข่ายสัมพันธ์ทางสังคม ที่เรียกว่า “เครือข่ายครอบครัวสุจริตวิถีพุทธ” ที่มุ่งขับเคลื่อนการทำงานระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องระดับพื้นที่จากเล็กไปหาใหญ่ โดยอาศัยโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล 5 เป็นฐาน มีภารกิจหลัก คือ ส่งเสริมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่องด้วยกิจกรรมจิตสาธารณะ ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสร้างภูมิคุ้มกันสังคมอยู่เย็นเป็นสุขปราศจากทุจริต ส่งเสริมการสร้างภูมิคุ้มกันครอบครัวอบอุ่นโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในครอบครัว ส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้การคิดวิเคราะห์วิธีใช้คำพูดในเชิงบวก และส่งเสริมการรักษาสุขภาพและภูมิคุ้มกันยาเสพติดด้วยวิถีครอบครัวอบอุ่น

คำสำคัญ: ค่านิยมสุจริต; สถาบันครอบครัว; หลักพระพุทธศาสนา

Abstract

This article was to study enhancing honesty values of family institution in accordance with the principle of Buddhism, using mixed methods. It was found that the model that was suitable and consistent with the current situation was a form of social relationship network, called the “Faithful Family Network”, a Buddhist way that aimed to work between all the stakeholders at the local level from small to large scale by using the project that reconciled with Buddhist principles, that was, the 5 Precepts Observing Village Program as the foundation. The primary missions of this

* Received March 3, 2020; Revised March 15, 2020; Accepted March 16, 2020

project were to promote continuous reconciliation with public mental activities, promote livelihood according to the sufficiency economy philosophy and create peaceful social immunity, promote warm family immunity through the participatory process, promote the dissemination of knowledge, analytical thinking, and positive speech techniques, and to promote the health and immunity treatment from drugs addiction with a warm family lifestyle.

Keywords: Honesty values; Family Institution; Principles of Buddhism

บทนำ

ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาช้านานและส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง คอร์รัปชัน (Corruption) เป็นความผิดที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายอาญา อันได้แก่ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดที่เกี่ยวกับความยุติธรรม และความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม (พระอโณทัย กตปุญโญและคณะ, 2563) กล่าวคือ การกระทำเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ที่มีควรชอบได้ด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ซึ่งโดยสรุปแล้ว รูปแบบของการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย มี 15 ลักษณะ คือ (1) การแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ เช่น การผูกขาด การให้สัมปทาน และการเรียกเก็บส่วนแบ่งอย่างผิดกฎหมายโดยการสร้างความขาดแคลนเทียม (2) โจราธิปไตย (Kleptocracy) เป็นการฉกฉวยทรัพยากรของรัฐมาเป็นของครอบครัวและอาจกระทำโดยการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (3) การมีผลประโยชน์ทับซ้อน สถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีผลได้ผลเสียส่วนตัว และผลดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ หรือการกระทำหน้าที่โดยขาดความเที่ยงธรรม (4) การใช้อิทธิพลทางการเมืองหาผลประโยชน์จากตลาดหลักทรัพย์ (ปั่นราคาหุ้นของตัวเอง) (5) ปกปิดการบริหารงานที่ไม่ถูกต้อง การปิดบังและให้การเท็จ (6) การใช้นโยบาย กฎหมาย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่าง ๆ อย่างมีอคติและลำเอียง (7) การใช้อิทธิพลทางการเมือง ค้า แสดงบทบาทเป็นนายหน้าหรือมีผลประโยชน์ทับซ้อน จากการค้าต่างตอบแทน การแลกเปลี่ยนสินค้าเกษตรกับประเทศคู่ค้า (8) การใช้ทรัพยากรของรัฐไปในทางมิชอบ การปลอมแปลงเอกสาร การฉ้อฉล การใช้กองทุนของรัฐเพื่อไปหาผลประโยชน์ทางการเมือง (9) ไม่กระทำการตามหน้าที่ แต่ใช้ลัทธิพรรคพวกแทน (10) การให้และการรับสินบน การขู่เชิญบังคับและการให้สิ่งล่อใจ (11) การยอมรับของขวัญที่ไม่ถูกต้อง (12) ผู้บริหารประเทศทำตัวเป็นผู้อุปถัมภ์รายใหญ่ของประเทศโดยการใช้นโยบายประชานิยม (13)ใช้อำนาจของตำรวจ ทหาร และข้าราชการในทางที่ผิด

(14) ทุจริตการเลือกตั้ง ทั้งการซื้อเสียง และการทุจริตด้วยวิธีต่าง ๆ และ (15) การบริจาค เพื่อช่วยเหลือการณรงค์ที่ผิดกฎหมาย (จารุวรรณ สุขุมลพพงษ์, 2556)

ปัญหาวิกฤติคุณธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน เกิดปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นในทุก ภาคส่วนของสังคมอย่างไม่มีสิ้นสุด มีแนวโน้มจำนวนอาชญากรรมที่ทวีความรุนแรงเพิ่ม มากขึ้น ผู้ก่ออาชญากรรมเปลี่ยนไปเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน (สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์ และศศิกัญจน์ ทวีสุวรรณ, 2552) ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีมากมาย เช่น ปัญหายาต้านเสพติด ปัญหาด้านพฤติกรรม ปัญหาคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น (สมพงษ์ จิตระดับ และอัญญาณัฐ บุญเชื้อ, 2551; กฤษฎา แซ่หลี่, 2562) หากพิจารณาจาก กระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 (พ.ศ. 2489-2559) ที่ ทรงพระราชทานไว้ในพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช ณ มลฑลพิษี ท้องสนามหลวง เนื่องในพระราชพิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี เมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2525 (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2552) มีใจความเกี่ยวกับการปลูกฝัง คุณธรรมเพื่อให้เป็นสมบัติของคนไทยทั้งประเทศ ตามที่ทรงระบุไว้ 4 ประการ คือ (1) การ รักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็น ธรรม (2) การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในสัจจะความดี (3) การ อดทน อดกลั้นและอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลประการใด และ (4) การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้สละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อ ประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง โดยทรงเน้นย้ำว่า คุณธรรม 4 ประการนี้ หากประชาชน ทุกคนควรนำมาประพฤติปฏิบัติก็จะช่วยให้ประเทศชาติเกิดความสงบสุข ร่มเย็น และส่งผล ให้ประเทศสามารถพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไป (เพ็ญแข ประจันปัจฉินีกและคณะ, 2551)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทางสังคมจำเป็นต้องอาศัยกลไกทางสังคม เพื่อทำหน้าที่ ค้ำประกันและช่วยเหลือคนในสังคม ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบหรือถูกกระทำจากความ เปลี่ยนแปลงทางสังคม ตามแบบแผนขนบธรรมเนียมประเพณีของวัฒนธรรมนั้น ซึ่งมีได้ เป็นสิ่งยากเย็นเชื่องช้าจนบุคคลจะทำไม่ได้ หากว่าได้หัดทำมาจนเคยชิน หรือยินดีทำตาม ด้วยความพอใจเพื่อจะได้ชื่อว่าเป็นสมาชิกสมบูรณ์แบบของกลุ่ม และช่วยให้มีแบบแผน กำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในสังคมแต่ละคนที่จะปฏิบัติต่อกัน โดยทั่วไป ชีวิตของ บุคคลธรรมดาตั้งแต่เริ่มต้นชีวิตไปสู่วัยชราต้องผ่านสถาบันทางสังคมที่สำคัญของชีวิต ได้แก่ (1) สถาบันครอบครัว เป็นสถาบันพื้นฐานแรกที่บุคคล ผ่านตั้งแต่แรกเกิด เป็นสิ่งที่บุคคล เลือกไม่ได้เป็นสิ่งที่ได้มาโดยกำเนิด (2) สถาบันการศึกษา เป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ในการขัด เกลาถ่ายทอดความรู้ไปยังสมาชิกในสังคม ปลูกฝังทักษะการใช้ปัญญาในชีวิตประจำวัน (3) สถาบันเศรษฐกิจ เป็นสถาบันที่บุคคลสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยประโยชน์ คือ การแลกเปลี่ยน

ผลผลิต การซื้อขาย เป็นต้น (4) สถาบันการปกครอง เป็นสถาบันที่มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ควบคุมป้องกัน การขัดแย้งผลประโยชน์ของสมาชิกในสังคม (พระมหากษัตริย์ ชินเมธีและคณะ, 2563; พระชาญชัย ติสสวัสดิ์และคณะ, 2563) (5) สถาบันนันทนาการ เป็นสถาบันที่ประดิษฐ์สิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อความเพลิดเพลิน ผลที่ได้คือ ดนตรี ศิลปะ กีฬา หรือกลายเป็นธุรกิจที่ผู้ต้องการพักผ่อนหย่อนใจสามารถไปหาซื้อบริการในฐานะผู้ดู ผู้ชมการแสดง เป็นต้น และ (6) สถาบันศาสนา เป็นสถาบันที่ผลิตคนดีมีความรู้ โดยความเป็นคนดี คือ การรู้ศีล รู้ธรรมซึ่งเป็นบรรทัดฐานของสังคมมนุษย์ที่มุ่งสันติสุข (พทยา สายหู, 2544; พระมหาอำนาจ อัจฉริยเมธีและคณะ, 2563; พระครูพิศิษฐ์ กระจ่างญาณ (ประยูร นนทโย) และคณะ, 2563)

โดยนัยนี้ สถาบันครอบครัว ถือเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันแรกที่มีมนุษย์สร้างขึ้น จากความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2554) ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดของสังคม เป็นหน่วยย่อยของสังคมที่มีความสัมพันธ์และร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด เป็นสถาบันที่คงทนที่สุดและยังไม่เคยปรากฏว่า สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่ไม่มีสถาบันครอบครัว เพราะมนุษย์ทุกคนต้องอยู่ในสถาบันครอบครัว เนื่องจากเป็นกลุ่มสังคมกลุ่มแรกที่มีมนุษย์ทุกคนเจอ ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งเติบโต และมีครอบครัวแยกออกมา ครอบครัวจะให้ตำแหน่ง ชื่อ และสกุลซึ่งเป็นเครื่องบอกสถานภาพ บทบาทตลอดจน กำหนดสิทธิหน้าที่ที่สมาชิกมีต่อกันและต่อสังคม ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกและสำคัญของสังคมในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผน ซึ่งมีการกำหนดมาตรฐานความประพฤติของครอบครัว (สุพัตรา สุภาพ, 2545)

ประการสำคัญ คือ สังคมไทยโชคดีที่มีพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันศาสนาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในการทำความดี พระพุทธศาสนามีหลักธรรมคำสอนที่มุ่งให้ผู้ปฏิบัติเว้นจากการประพฤติชั่ว กระทำแต่ความดี โดยข้อปฏิบัติตนขั้นพื้นฐานในทางพระพุทธศาสนา สำหรับควบคุมความประพฤติทางกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงามมีความปกติสุข คือ เบญจศีล หรือศีล 5 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2553) โดยนัยนี้ เพียงแต่คนในสังคมทุกคนยึดถือปฏิบัติหลักศีล 5 อย่างเคร่งครัด ก็จะไม่มีความผิดหรือปัญหาทุจริตคอร์รัปชันปรากฏให้เห็น (พระมหาสุทนต์ นรเชฏโฐ และคณะ, 2561) ดังนั้น จึงควรสร้างชุดความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมสุจริตของสถาบันครอบครัวเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว โดยอาศัยค่านิยมสุจริตตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นทุนทางสังคมไทยและศักยภาพพื้นฐานของสถาบันครอบครัวโดยเชื่อมโยงความรู้และภูมิปัญญา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของค่านิยมสุจริตของสถาบันครอบครัว
2. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างค่านิยมสุจริตของสถาบันครอบครัวตามหลักพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างค่านิยมสุจริตของสถาบันครอบครัวตามหลักพระพุทธศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ กำหนด การวิจัยเชิงสำรวจเก็บข้อมูลจากผู้แทนครัวเรือนในพื้นที่จังหวัดราชบุรี จำนวน 304,876 คน/ครัวเรือน คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน/ครัวเรือน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 ท่าน และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 8 ท่าน โดยการเลือกแบบเจาะจง และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ค่านิยมสุจริตของสถาบันครอบครัว โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการละเว้นกาเมสุมิจฉาจาร อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 รองลงมาได้แก่ ด้านการละเว้นอนินนาทาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการละเว้นมุสวาท อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21
2. ผลการวิเคราะห์แนวทางการเสริมสร้างค่านิยมสุจริตของสถาบันครอบครัวตามหลักพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย พบว่า (1) ด้านการละเว้นปาณาติบาต ได้แก่ ส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะ ส่งเสริมกิจกรรมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาส (2) ด้านการละเว้นอนินนาทาน ได้แก่ ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจระดับครัวเรือนและอาชีพเสริม และการเฝ้าระวังและสร้างภูมิคุ้มกันสังคมอยู่เย็นเป็นสุขตามแนววิถีพุทธ (3) ด้านการละเว้นกาเมสุมิจฉาจาร ได้แก่ สร้างภูมิคุ้มกันครอบครัวอบอุ่น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว และส่งเสริมกิจกรรมประกวดครอบครัว

รักษาศีลห้าเพื่อยกย่องครอบครัวต้นแบบให้เป็นรูปธรรมทางสังคม (4) ด้านการละเว้นมุสาวาท ได้แก่ สร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นคุณทางสังคม จัดกิจกรรมทางสังคมระดับชุมชนที่ส่งเสริมความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และส่งเสริมวิธีการคิดวิเคราะห์ในการใช้คำพูดในเชิงบวก (5) ด้านการละเว้นสุราเมรัยมีชชปมาที่ภูฐาน ได้แก่ สร้างหลักประกันสุขภาพในครอบครัวโดยมีต้นแบบความประพฤติที่ดีเป็นฐาน รมณรงค์การทำกิจกรรมทางสังคมที่ส่งเสริมให้ชุมชนปลอดอบายมุขและยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง และจัดตั้งชมรมครอบครัวรักษาสุขภาวะและภูมิคุ้มกันภัยยาเสพติด

3. รูปแบบการเสริมสร้างค่านิยมสุจริตของสถาบันครอบครัวตามหลักพระพุทธศาสนา พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างค่านิยมสุจริตของสถาบันครอบครัวตามหลักพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ได้แก่ รูปแบบของเครือข่ายสัมพันธ์ทางสังคม ที่เรียกว่า เครือข่ายครอบครัวสุจริตวิถีพุทธ ที่มุ่งขับเคลื่อนการทำงานระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องระดับพื้นที่จากเล็กไปหาใหญ่ โดยอาศัยโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล 5 เป็นฐาน ทั้งนี้ “เครือข่ายครอบครัวสุจริตวิถีพุทธ” มีวิสัยทัศน์ คือ “เสริมสร้างค่านิยมและวิถีชีวิตสุจริตแนวพุทธ” และมีพันธกิจ คือ “การเสริมสร้างค่านิยมสุจริตแก่เด็กและเยาวชน และสนับสนุนการทำกิจกรรมทางสังคมที่มีคุณภาพ” และมีภารกิจหลัก คือ ส่งเสริมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่องด้วยกิจกรรมจิตสาธารณะ ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสร้างภูมิคุ้มกันสังคมอยู่เย็นเป็นสุขปราศจากทุจริต ส่งเสริมการสร้างภูมิคุ้มกันครอบครัวอบอุ่นโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในครอบครัว ส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้การคิดวิเคราะห์วิธีใช้คำพูดในเชิงบวก และส่งเสริมการรักษาสุขภาวะและภูมิคุ้มกันยาเสพติดด้วยวิถีครอบครัวอบอุ่น

อภิปรายผลการวิจัย

การเสริมสร้างค่านิยมสุจริตของสถาบันครอบครัวตามหลักพระพุทธศาสนา มีรูปแบบที่เป็นต้นแบบในลักษณะของรูปแบบเครือข่ายสัมพันธ์ทางสังคมโดยอาศัยโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล 5 เป็นฐาน แสดงให้เห็น ความเชื่อมั่นในศักยภาพของสมาชิกในชุมชน ตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา ที่เชื่อมั่นว่ามนุษย์ที่มีความสามารถในการยกระดับการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ หากยึดหลักปฏิบัติตามหลักการของ ศีล 5 โดยนัยนี้ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในตำริของ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปญญมหาเถร, 26 สิงหาคม 2468-ปัจจุบัน) เป็นโครงการที่ส่งเสริมหลักประกัน 5 ด้านในชีวิต (พระมหาพุทธนา นรเชฏโฐ และคณะ, 2561) ประกอบด้วย หลักประกันชีวิตหรือหลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการฆ่าสัตว์

หรือใช้ให้ฆ่า หรือเบียดเบียนข่มเหงรังแกผู้อื่น หลักประกันทรัพย์สินหรือหลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการลักทรัพย์ หรือการถือเอา หรือการฉกฉวยสิ่งของผู้อื่น หลักประกันครอบครัว หรือหลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการประพฤติดิตทางกามหรือนอกใจคู่ครอง หลักประกันสังคมหรือหลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการพูดเท็จ หรือการพูดโกหกหลอกลวง และหลักประกันสุขภาพหรือหลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการดื่มของมึนเมา หรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ นั่นเอง ดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับที่ อธิษฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การรักษาศีลห้าของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน: กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร” จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีการรักษาศีลข้อ 1 เว้นจากการฆ่าสัตว์ ศีลข้อ 2 เว้นจากการลักทรัพย์ ศีลข้อ 3 เว้นจากการประพฤติดิตในกาม ศีลข้อ 4 เว้นจากการพูดปด และศีลข้อ 5 เว้นจากการดื่มสุราเมรัย โดยครอบคลุมทั้ง 5 องค์ประกอบ ตามหลักการของศีลห้า และสอดคล้องกับที่ พระเด่นชัย เมตติโก (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวคิดเรื่องกายสุจริตในพระพุทธศาสนาเถรวาท” จากผลการวิจัยพบว่า ตามทัศนะพระพุทธศาสนาเถรวาทถือว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมด้วยศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองได้ และสามารถจะเปลี่ยนแปลงตนเองจากความเป็นปุถุชนไปสู่ความเป็นอริยชนได้ ถ้าได้รับการศึกษาและพัฒนาตนเองอย่างถูกต้อง ทั้งนี้ คนไทยส่วนใหญ่มีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม และสังสารวัฏ จึงนิยมทำบุญและประกอบกรกุศล โดยมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นตัวชี้ นำ กระตุ้นเตือนในการดำเนินชีวิต สำหรับรูปแบบและการพัฒนากายสุจริตในสังคมไทยตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทมีสองลักษณะ คือ ลักษณะแรกใช้ในการพัฒนามนุษย์ด้วยหลักกายภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา ซึ่งเป็นการพัฒนาที่มีความเกี่ยวเนื่องกันหรือสัมพันธ์กันไม่มีการแยกพัฒนา และอีกลักษณะหนึ่ง คือ หลักการพัฒนาสิ่งแวดล้อมรอบตัวมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์กันในฐานะเกื้อกูลเป็นมิตรกัน โดยใช้เกณฑ์ตัดสินพฤติกรรมที่ดี (ความดี) และพฤติกรรมที่ไม่ดี (ความชั่ว) และสอดคล้องกับที่ มณฑนาภรณ์ อรุณเรือง (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “สถาบันครอบครัวกับการขัดเกลาทางสังคมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก” จากผลการวิจัยพบว่า วิธีการขัดเกลาทางสังคมด้านคุณธรรมจริยธรรมของสถาบันครอบครัว คือ การสอนไม่ให้หยิบฉวยหรือขโมยทรัพย์สินของผู้อื่น และสอดคล้องกับที่ แสงระวี แก้วเม็งผาง (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย” จากผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกร พบว่า ด้านครอบครัว ได้แก่ ครอบครัวอบอุ่นและเป็นสุข ครอบครัวปลอดภัย การพบปะสังสรรค์ และการทำกิจกรรมร่วมกัน และสอดคล้องกับที่ สมมาส เส็งสุข (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การใช้เบญจศีลเพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนพ่่านครญาณวโรภาส

อุทิศ ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมที่ประกอบด้วยคุณธรรมทางกายระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะที่ประกอบด้วยคุณธรรมทางกายเพิ่มขึ้น และพฤติกรรมที่ประกอบด้วยคุณธรรมทางวาจาระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะที่ประกอบด้วยคุณธรรมทางวาจาเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับที่ พระครูสุมนต์ธรรมธาดา (สายัน จันทวีโส) (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาปัญหาและทางออกของการดื่มสุราที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย” จากผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรมสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมใจของคนที่เคยเกี่ยวข้องกับสุราแล้ว ให้ละความต้องการที่จะดื่มสุรา เป็นการส่งเสริมให้คนมีอนาคตที่ดี ด้วยการขยันหาทรัพย์ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รักษาทรัพย์ที่หา มาได้เพื่อใช้จ่ายในคราวจำเป็น รู้จักคบคนดีเป็นเพื่อนเพื่อเขาจะได้แนะนำในสิ่งที่ดี ๆ

ชีวิตสุจริตแนวพุทธ” และมีพันธกิจ คือ “การเสริมสร้างค่านิยมสุจริตแก่เด็กและเยาวชน และสนับสนุนการทำกิจกรรมทางสังคมที่มีคุณภาพ”

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เครือข่ายครอบครัวสุจริตวิถีพุทธ ควรณรงค์ส่งเสริมการไม่ใช้ความรุนแรงทุกชนิด ทั้งในเชิงวาจา (Hate Speech) พฤติกรรม และการกระทำที่ละเมิดต่อสิ่งมีชีวิต แม้แต่สิ่งมีชีวิตเล็กน้อยไปจนถึงบุคคล ทั้งในเชิงบุคคล ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สมาชิกของชุมชนควรช่วยกันสอดส่องดูแลความปลอดภัยในชีวิตของเด็กและเยาวชนในชุมชน
2. ผู้ปกครองควรสอดส่องดูแลการบริโภคสื่อของเด็กและเยาวชนในปกครองพร้อมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับความประพฤติทางเพศบนพื้นฐานของจริยธรรมทางเพศตามกรอบของศีลในพระพุทธศาสนา
3. ผู้นำชุมชนควรสร้างกิจกรรมทางสังคมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความสามัคคีระดับครัวเรือน
4. ทุกภาคส่วนควรรังเกียจให้ทุกครัวเรือนในชุมชนจัดงานรื่นเริงโดยปลอดจากสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภท

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายครอบครัวสุจริตวิถีพุทธ
2. ควรวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมทางสังคมเพื่อการเรียนรู้ค่านิยมสุจริตของเยาวชนยุคโลกาภิวัตน์

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2552). *พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเกี่ยวกับศาสนาและศีลธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กฤษฎา แซ่หลี่. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรม ของพระธรรมวิทยากร. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(1), 59-70.
- จารุวรรณ สุขุมาลพงษ์. (2556). *แนวโน้มของคอร์รัปชันในประเทศไทย* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2545). *จิตวิทยาครอบครัว*. กรุงเทพฯ: บริษัทเท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัลพับลิเคชั่น จำกัด.
- พระครูพิศิษฐ์ประชาณาถ (ประยูร นนทโย) และคณะ. (2563). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(1), 23-36.
- พระครูสุมนต์ธรรมธาดา (สายัน จันทวิโส). (2553). *ศึกษาปัญหาและทางออกของการตีมีสุราที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระชาญชัย ติสสวโรและคณะ. (2563). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(1), 244-254.
- พระเด่นชัย เมตติโก. (2556). *แนวคิดเรื่องกายสุจริตในพระพุทธศาสนาเถรวาท* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2553). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 18). นนทบุรี: โรงพิมพ์เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.
- พระพรหมเวที (สุเทพ ฝุสธมโม). (2563). *การเสริมสร้างค่านิยมสุจริตของสถาบันครอบครัวตามหลักพระพุทธศาสนา* (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาจักรพงษ์ ชินเมธีและคณะ. (2563). แนวคิดทางการเมืองของขงเบ้งในวรรณกรรมสามก๊กที่มีต่อสังคมไทย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(1), 223-232.
- พระมหาอุทธาน นรเชฏโฐ และคณะ. (2561). *แนวคิด ตัวชี้วัด องค์ประกอบ บทเรียน และบูรณาการตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5* (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอำนาจ อจฺฉริยเมธีและคณะ. (2563). การพัฒนาการเสริมสร้างความปรองดองเพื่อสังคมสันติสุขโดยพระสังฆาธิการจังหวัดปทุมธานี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(1), 98-109.
- พระอโณทัย กตปุณฺโณและคณะ. (2563). การส่งเสริมจิตสำนึกการเมืองภาคพลเมืองเพื่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(1), 47-58.

- พัทยา สายหู. (2544). *กลไกของสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญแข ประจันปัจจนิกและคณะ. (2551). *การยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยเพื่อการปฏิรูปสังคม: แนวทางและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- มัทนาภรณ์ อรุณเรือง. (2555). *สถาบันครอบครัวกับการขัดเกลาทางสังคมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก* (รายงานผลการวิจัย). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก.
- สมพงษ์ จิตระดับ และอัญญมณี บุญเชื้อ. (2551). *สิทธิเด็กและการวางแผนท้องถิ่นเพื่อเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมมาส เสงสุย. (2552). *ยุทธศาสตร์การใช้เบญจศิลป์เพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนท่านครุญาณวโรภาสอุทิศ ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สุทธิวรรณ ตันตริจนวนวงศ์ และศศิภาญจน์ ทิวสุวรรณ. (2552). *การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ: กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการของรัฐ* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.
- สุภัตรา สุภาพ. (2545). *สังคมวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- แสงระวี แก้วเมืองฝาง. (2552). *รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- อธิษฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล. (2552). *การรักษาศิลปะหัตถกรรมของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน: กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.